

Mezinárodní právo a mezinárodní soudy

Úvod a základy mezinárodního práva

13.9.2022

Katedra mezinárodních vztahů a evropských studií

Mezinárodní právo a mezinárodní soudy

- Co je mezinárodní právo? Úvod do kurzu a **základy mezinárodního práva**
- Charta OSN, fungování **OSN, Mezinárodní soudní dvůr** a jeho fungování
- **Lidská práva: univerzální** (celosvětové) systémy ochrany
- **Lidská práva: regionální** systémy ochrany, **Evropský soud pro lidská práva**
- Studijní výlet na **Ústavní soud**: prohlídka a diskuze, jak soud aplikuje mezinárodní právo
- **Mezinárodní humanitární právo** (=právo ozbrojených konfliktů či válečné právo)
- **Zákaz použití síly** v mezinárodním právu a jeho výjimky: interpretace "práva na válku"
- **Mezinárodní trestní spravedlnost**, souzení zločinů podle mezinárodního práva (např. válečné zločiny) před mezinárodními soudy i vnitrostátně
- **Mezinárodní trestní soud**: fungování, případy a problémy soudu v Haagu
- Reading week (týden na čtení)
- **Mix** mezinárodního práva a mezinárodních soudů: mořské právo, Antarktida, mezinárodní ochrana investic, kosmický prostor
- Půlená hodina s externími odborníky: (a) mezinárodní právo **životního prostředí** včetně ochrany klimatu, a (b) mezinárodní migrační a **uprchlické právo**
- Závěrečná hodina: skupinové **prezentace** studentů

Vyučující

Jan Lhotský

- PhD z mezinárodního práva, PrF MU
- E.MA in Human Rights and Democratization, Venice a Graz
- Rödl & Partner (advokátní kancelář), Praha
- Evropská služba pro vnější činnost, EU, Brusel
- Mezinárodní trestní soud, Haag
- Evropský soud pro lidská práva, Štrasburk
- ČR: akademická sféra, výzkum, lidská práva

Externí vyučující

- Bude upřesněno v interaktivní osnově

Praktické informace

Kontaktní informace

- Pro organizační záležitosti: [Lenka Martínková](#) (asistentka)
- Pro obsahové záležitosti: [Jan Lhotský](#) (vyučující)

Metody hodnocení

Celková známka bude sestávat ze tří částí:

- (1) průběžné e-testy
- (2) skupinový paper s jeho týmovou prezentací na poslední hodině
- (3) závěrečná písemná zkouška na počítači

Výsledná známka bude kombinací hodnocení všech tří plnění, aby byla co nejvíce objektivní.

Literatura

- Viz interaktivní osnova ke každému týdnu
- Učebnice: MPV s kazuistikou

Kritéria hodnocení

- E-testy: věcná správnost
- Skupinový paper a jeho prezentace: přesvědčivost a logická provázanost argumentů, přehledná struktura příspěvku, kreativita, vazba na celkový rámec předmětu, formální požadavky (délka a odkazování na zdroje)
- Zkouškový test: věcná správnost, přesvědčivost a logická provázanost argumentace

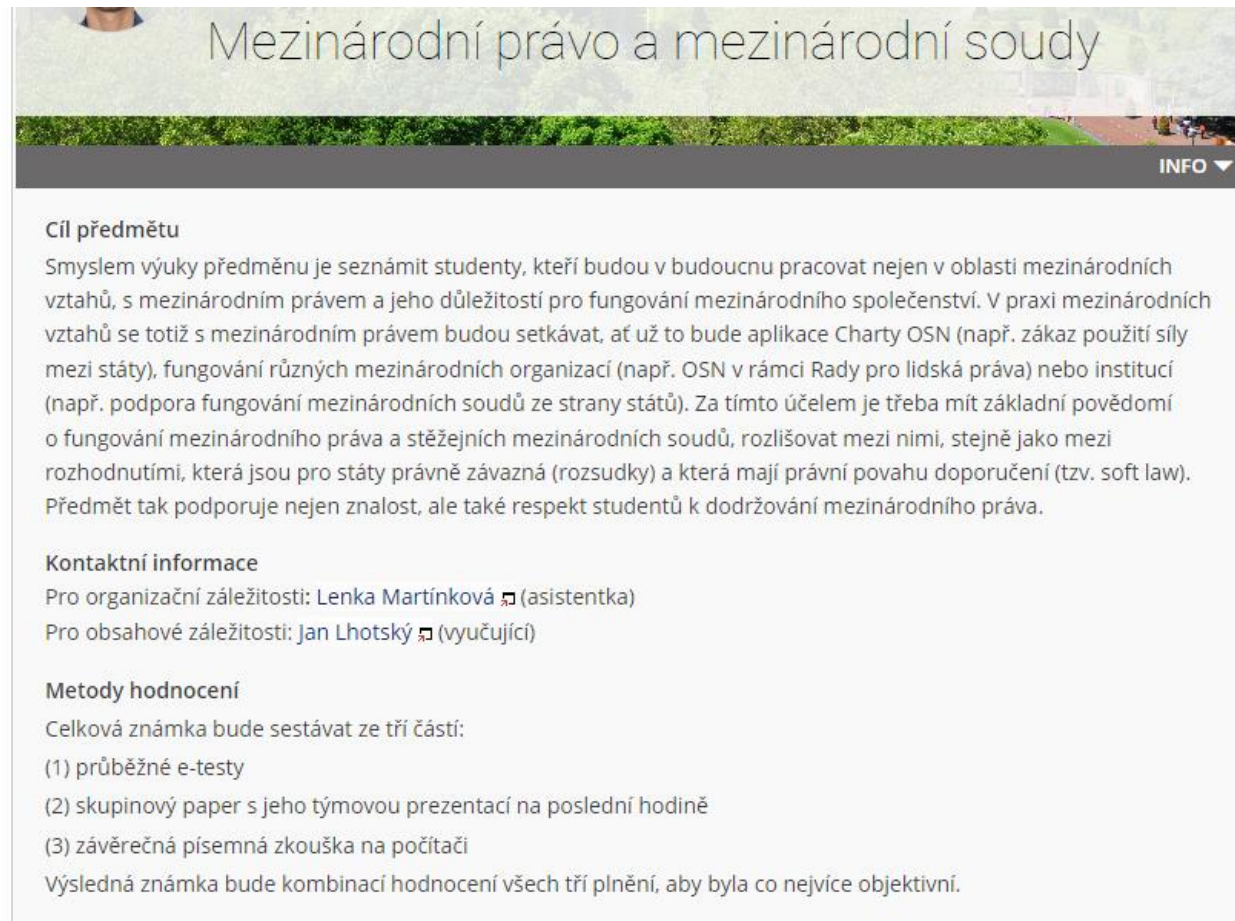

Krátké představení studentů

- Jméno?
- Odkud?
- Kolikátý ročník, příp. téma Bc práce?
- Příp. hobby?

Informace k předmětu

Vše potřebné je (nebo včas bude) uvedené v interaktivní osnově

The screenshot shows a course page with a header image of a building and the title 'Mezinárodní právo a mezinárodní soudy'. Below the header is a dark bar with 'INFO' and a dropdown arrow. The main content is divided into sections: 'Cíl předmětu', 'Kontaktní informace', and 'Metody hodnocení'. The 'Cíl předmětu' section contains a detailed paragraph about the course's goals. The 'Kontaktní informace' section lists contact persons for organizational and content-related matters. The 'Metody hodnocení' section lists three assessment methods: e-tests, group papers, and a final exam.

Mezinárodní právo a mezinárodní soudy

INFO ▾

Cíl předmětu

Smyslem výuky předmětu je seznámit studenty, kteří budou v budoucnu pracovat nejen v oblasti mezinárodních vztahů, s mezinárodním právem a jeho důležitostí pro fungování mezinárodního společenství. V praxi mezinárodních vztahů se totiž s mezinárodním právem budou setkávat, ať už to bude aplikace Charty OSN (např. zákaz použití síly mezi státy), fungování různých mezinárodních organizací (např. OSN v rámci Rady pro lidská práva) nebo institucí (např. podpora fungování mezinárodních soudů ze strany států). Za tímto účelem je třeba mít základní povědomí o fungování mezinárodního práva a stěžejních mezinárodních soudů, rozlišovat mezi nimi, stejně jako mezi rozhodnutími, která jsou pro státy právně závazná (rozsudky) a která mají právní povahu doporučení (tzv. soft law). Předmět tak podporuje nejen znalost, ale také respekt studentů k dodržování mezinárodního práva.

Kontaktní informace

Pro organizační záležitosti: Lenka Martínková [✉](#) (asistentka)
Pro obsahové záležitosti: Jan Lhotský [✉](#) (vyučující)

Metody hodnocení

Celková známka bude sestávat ze tří částí:

- (1) průběžné e-testy
- (2) skupinový paper s jeho týmovou prezentací na poslední hodině
- (3) závěrečná písemná zkouška na počítači

Výsledná známka bude kombinací hodnocení všech tří plnění, aby byla co nejvíce objektivní.

Zákaz použití síly a hrozby silou v MP

- 1928 Briand-Kellogův pakt

- 1945 **Charta OSN**

- Preambule

*prohlásit znovu svou víru v základní lidská práva, v důstojnost a hodnotu lidské osobnosti, v **rovná práva mužů i žen a národů velkých i malých***

- Cíle Organizace spojených národů

*1. udržovat **mezinárodní mír a bezpečnost***

Zákaz použití síly a hrozby silou v MP

- Čl. 2 odst. 4 Charty OSN
 - Zákaz použití síly
 - Zákaz hrozby silou

*Organizace spojených národů a její členové, jdouce za cíli prohlášenými v článku 1, jsou **povinni jednat podle těchto zásad:***

*1. Organizace je založena na zásadě **svrchované rovnosti všech svých členů.***

...

*4. Všichni členové **se vystříhají** ve svých mezinárodních stycích **hrozby silou nebo použití síly** jak proti územní celistvosti nebo politické nezávislosti kteréhokoli státu, tak jakýmkoli jiným způsobem neslučitelným s cíli Organizace spojených národů.*

Hrozba silou?

Hrozba silou?

Donald J. Trump ✓
@realDonaldTrump

North Korean Leader Kim Jong Un just stated that the “Nuclear Button is on his desk at all times.” Will someone from his depleted and food starved regime please inform him that I too have a Nuclear Button, but it is a much bigger & more powerful one than his, and my Button works!

7:49 PM - 2 Jan 2018

52,336 Retweets 123,497 Likes

51K 52K 123K

Výjimky ze zákazu použití síly

– Sebeobrana (čl. 51 Charty OSN)

*Žádné ustanovení této Charty **neomezuje**, v případě ozbrojeného útoku na některého člena Organizace spojených národů, **přirozené právo na individuální nebo kolektivní sebeobranu**, dokud Rada bezpečnosti neučiní opatření k udržení mezinárodního míru a bezpečnosti. ...*

– Mandát Rady bezpečnosti (čl. 42 Charty OSN)

*Má-li Rada bezpečnosti za to, že by opatření podle článku 41 nedostačovala anebo že se ukázala nedostatečnými, může **podniknout takové akce leteckými, námořními nebo pozemními silami, jaké považuje za nutné k udržení nebo obnovení mezinárodního míru a bezpečnosti. ...***

– + Pozvání

– Intervence se souhlasem teritoriálního státu (vnitřní konflikt)

Rada bezpečnosti OSN

- Základní odpovědnost za udržování mezinárodního míru a bezpečnosti (čl. 24)
- 15 členů, z toho 5 stálých členů (veto)
 - Rozhoduje 9 kladnými hlasy + žádné veto

UN Photo/Mark Garten | Security Council votes on draft resolution on Ukraine, 25 February 2022.

Russia blocks Security Council action on Ukraine

26 February 2022 | Peace and Security

Russia vetoed a UN Security Council resolution on Friday that would have demanded that Moscow immediately stop its attack on Ukraine and withdraw all troops, a move several Council members said was deplorable, but inevitable.

While 11 of the Council's 15 members [voted in favour](#) of the text, China, India, and the United Arab Emirates abstained.

RELATED STORIES

UN urges Russia and Ukraine to step away from further confrontation at sea

Dotaz

Mohla by např. Česká republika po napadení Ukrajiny ze strany Ruska vojensky zasáhnout? Bylo by to legální?

Mezinárodní právo (= MPV)

- Soubor PN, které upravují vztahy uvnitř mezinárodního společenství
- Mezinárodní společenství: společenství států
- Státy jsou nadané svrchovanou mocí (suverenitou)
- Zásada svrchované rovnosti
 - Suverenita a rovnost
 - Reálná existence velmocí

Mezinárodní právo

- V porovnání s vnitrostátním právem mnohem méně subjektů
 - Především státy a mezinárodní organizace

- Nedostatečná vynutitelnost

- Absence centrální autority
- Chybí policie
- Málo soudů
- Vynutitelnost decentralizovaná (samy státy)

- MP však nemůže být překonáno vnitrostátním právem

Článek 27: Vnitrostátní právo a dodržování smluv

*Strana se **nemůže dovolávat ustanovení svého vnitrostátního práva jako důvodu pro neplnění smlouvy.***

International law characteristics: <https://www.youtube.com/watch?v=aZMmLIMLKqs>

Mezinárodní právo

- Hlavní prameny MP (čl. 38 Statutu MSD)
 - **Mezinárodní smlouvy**
 - Státy sjednávají a ratifikují
 - Názvy různé (např. smlouva, úmluva, dohoda, pakt, statut, charta, protokol)
 - Např. LP smlouvy
 - **Mezinárodní obyčej**
 - Obecná praxe států uznávaná za právo („vyšlapaná pěšina“), chování + povědomí nezbytnosti
 - Např. diplomatické právo, mořské právo, mezinárodní humanitární právo (IHL), imunity státních představitelů (hlavy státu mají obyčejovou imunitu)

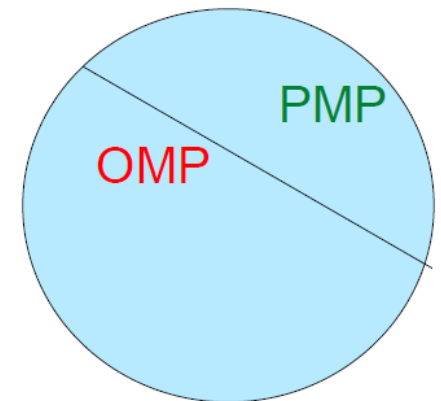
Prameny MP

Prameny mezinárodního práva		
Hard law		Soft law
<i>Prameny uvedené v čl. 38 odst. 1 Statutu MSD</i>	<i>Prameny neuvedené ve Statutu MSD</i>	
<p><i>a.</i> mezinárodní úmluvy, ať obecné či partikulární, stanovící pravidla výslovně uznaná státy ve sporu;</p> <p><i>b.</i> mezinárodní obyčej, jakožto důkaz obecné praxe uznávané za právo;</p> <p><i>c.</i> obecné zásady právní uznávané civilizovanými národy</p> <p><i>d.</i> (s výhradou ustanovení článku 59) soudní rozhodnutí a učení nejkvalifikovanějších znalců veřejného práva různých národů.</p>	<p>jednostranné právní úkony</p> <p>rozhodnutí mezinárodních organizací (zejména rezoluce Rady bezpečnosti OSN podle kapitoly VII Charty)</p>	<p>doporučení mezinárodních organizací (např. rezoluce Valného shromáždění OSN)</p>

Zdroj: H. Ch. Scheu: Úvod do mezinárodního práva veřejného, str. 18

Mezinárodní právo

- Obecné MP: zavazuje všechny státy bez rozdílu
 - Pramenem pouze mezinárodní obyčej
 - Většina má však dispozitivní povahu (lze odchýlné ujednání)
 - Některé normy však mohou být kogentní
- Partikulární MP: zavazuje určitou skupinu států
 - Typickým pramenem je MS (regionální pravidla)

Obecné MP

– Dispozitivní normy

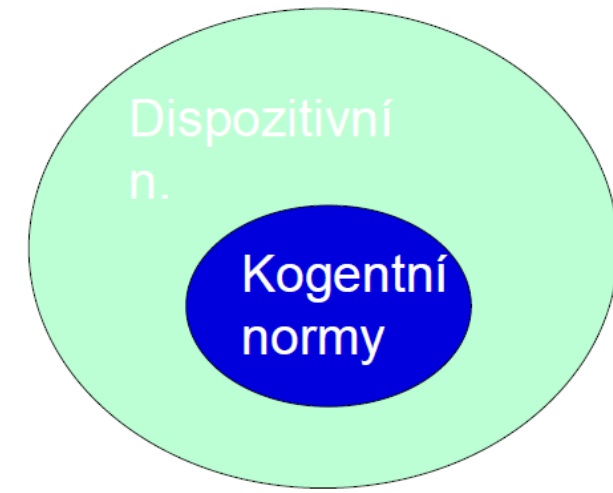
- Většina norem
- Lze derogovat (odlišné ujednání), např. imunity státních představitelů

– Kogentní normy (*jus cogens*)

- Nepřipouštějí derogaci, odchylku ani pozastavení aplikace
- Poslání: chránit společné hodnoty
- Vídeňská úmluva o smluvním právu (čl. 53)

*Každá smlouva, která v době svého uzavření je v rozporu s imperativní normou obecného mezinárodního práva, je nulitní. Pro účely této úmluvy je **imperativní normou obecného mezinárodního práva norma přijatá a uznaná mezinárodním společenstvím států jako celkem za normu, od níž není dovoleno se odchýlit** a která může být změněna pouze novou normou obecného mezinárodního práva stejné povahy*

- Např. zákaz útočné války

Sources of international law: <https://www.youtube.com/watch?v=0ViSYjt-wGw&t=4s>

Mezinárodní soudní dvůr

- Hlavní soudní orgán OSN, sídlo v Haagu
- Zřízen Chartou OSN (Statut MSD)

- Rozhodování sporů mezi státy
 - Právně závazné
 - Avšak oba státy musí souhlasit s postoupením sporu MSD

- Poradní posudky
 - Nejsou právně závazné

Odvětví MP: příklady

- Ochrana lidských práv
- Mezinárodní humanitární právo (právo ozbrojených konfliktů)
- Mezinárodní trestní právo
- Diplomatické právo
- Imunity
- Mořské právo
- Kosmické právo

Souhrn

- MP: zásada svrchované rovnosti států
- Prameny MP
 - Především mez. smlouvy a mez. obyčej
- Mezinárodněprávní normy
 - Obecné MP (obyčej) a partikulární MP (MS)
 - Normy dispozitivní (lze derogovat) x kogentní (derogovat nelze)

MUNI
FSS

Děkuji Vám za pozornost

Jan Lhotský